

Representantforslag 107 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling,
Line Henriette Hjemdal og Borghild Tenden

Dokument 8:107 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Line Henriette Hjemdal og Borghild Tenden om etablering av et test- og demonstrasjonsprogram «Demo 2020», for havvindteknologi i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Innledning

Norges havområder har gode vindforhold og et stort teoretisk potensial for å utvikle havbasert fornybar energi. Norge er derfor å regne som en stormakt når det gjelder potensial for å utnytte havområdene for å produsere havbasert energi, enten i form av vindkraft eller andre energiformer. Utfordringen er imidlertid at vindkraft til havs så langt er svært kostbart, både når det gjelder landbasert vindkraft og andre former for fornybar energi.

I Europa, særlig i Tyskland og Storbritannia, foreligger det store planer for utbygging av vindkraft til havs. Dette er fulgt opp med økonomiske tilskuddsordninger som gjør det attraktivt for bedrifter å investere i slik produksjon. Det er anslått et marked på mellom 700 og 900 mrd. kroner som skal investeres i energiproduksjon fra havvindmøller i Europa. Dette er et marked også norske bedrifter og kompetansemiljøer posisjonerer seg for. Statoil og Statkraft har fått konsesjon til å videreutvikle og eventuelt bygge ut et stort felt på Doggerbank i britenes 3. konsesjonsrunde, som ble offentliggjort nylig.

Sammenlignet med andre land har Norge en spesiell energisituasjon. Norges elektrisitetsproduksjon er basert på fornybar energi, og det er fremdeles god tilgang på fornybare energiresurser på land som kan

tas i bruk og som er rimeligere enn havbasert fornybar energi. Med dagens kostnadsnivå for utbygging av havenergi utenfor kysten av Norge, ikke minst flytende produksjon, er det ikke realistisk å se for seg en storstilt utbygging av havenergi i Norge med det første. Det er likevel viktig at Norge bidrar til å utvikle konkurranseevnen innen havbasert energi og at norske selskaper får anledning til å bygge opp kompetanse gjennom prosjekter ute.

Siden det ikke finnes et norsk hjemmemarked for denne industrien, er det, etter forslagsstillernes mening, nødvendig å etablere et nasjonalt test- og demonstrasjonsprogram for å gi industrien nødvendige referanser slik at man kan bli kvalifisert for å levere til de europeiske markedene. Samtidig vil et slikt program være nødvendig for å kommersialisere og industrialisere FoU-resultatene fra forskningsentrene.

Et slikt program bør, etter forslagsstillernes mening, iverksettes senest i løpet av 2011.

Markedet

Noen av de raskest voksende markedene i verden er markedene for havbasert vindkraft. Disse markedene er i hovedsak oppstått som en konsekvens av politiske beslutninger i form av incentiver, lover, regler og internasjonale avtaler truffet av og mellom politiske myndigheter for å møte klimautfordringene og sikre energitilførsel. Det er forventet at det vil bli investert i størrelsesorden 750 mrd. kroner i havvindkraft i Europa alene de neste ti årene. I dette ligger forventninger om en årlig vekst på 30 prosent. De viktigste faktorene for dette er Storbritannias tredje konsesjonsrunde for vindkraft til havs, der det nettopp er tildelt lisenser til å utvikle 32 GW, med byggestart planlagt i 2014.

I Tyskland må prosjekter være ferdige og turbiner startet opp før 1. januar 2016 dersom man skal få den høyeste «feed-in»-tariffen.

Norsk næringsliv og norske forskningsmiljøer er verdensledende innen en rekke disipliner som er relevante for den storstilte utbyggingen av vindkraft på britisk og tysk sektor av Nordsjøen. For eksempel innen marine operasjoner, marine strukturer, marin logistikk, marine kraftsystemer, og drift og vedlikehold offshore.

Det er imidlertid ikke fullkommen konkurranse. Selv om norsk næringsliv har et godt utgangspunkt, så er det ikke sannsynlig at de vil komme i posisjon til å levere uten et samordnet test- og demoprogram, med unntak for enkelte store aktører som har erfaring med å operere på eksportmarkedet.

Faktorer som hindrer en inntreden i markedet, er:

- Referanser på havvindprosjekter er sentralt for å bli kvalifisert tilbyder. Mens selskaper i andre land har etablert referanser gjennom nasjonale demoprogram og kommersielle prosjekter de siste 20 årene, har man ikke hatt liknende prosjekter i Norge. Dette er spesielt problematisk ettersom hvert enkelt prosjekt nå er veldig stort. Det setter enda større krav til referanser.
- Havvind er fortsatt en ung bransje, der de teknologiske løsningene ikke fullt ut er industrielt modne. Det er vanskelig å tenke seg at markedet kan håndtere den store risikoen med å kvalifisere ny teknologi uten at myndighetene bidrar.
- Det mangler i de fleste sammenhenger etablerte relasjoner mellom kunder og leverandører.
- Bransjen er umoden når det gjelder kontraktsstandarder, sertifisering og lignende. Dette er et betydelig handikap for norsk leverandørindustri som ikke har fått anledning til å trene seg opp på mindre prosjekter.
- Erfaring viser at myndigheter prøver å tilrettelegge sine rammebetingelser slik at utstyrsleveranser kommer fra egen industri. Skal norsk industri være konkurransedyktig i andres hjemmemarked, stiller dette ekstra store krav til gode referanseprosjekt i Norge.

For norsk industri og norske kompetansemiljøer haster det derfor med å kunne komme i posisjon med hensyn til utbyggingene i Europa. For disse hjelper det ikke å sitte og vente på et hjemmemarked. Togene ruller allerede, og hastigheten øker. Derfor haster det også med å få på plass et norsk test- og demonstrasjonsprogram som gjør at norske miljøer har mulighet til å prøve ut nye teknologiske løsninger samt skaffe seg referanseprosjekt i kampen om oppdrag i utlandet.

Norges situasjon

Den europeiske satsingen på havvindenergi har, i tillegg til å bidra til å nå miljøpolitiske målsettinger, også en viktig næringspolitisk dimensjon. De nye

markedene skaper grunnlag for en ny og vekstkraftig industri på global basis.

Norsk verfts- og verkstedsindustri står overfor store utfordringer med hensyn til manglende oppdrag. Selv om det er lite trolig at Norge kommer til å bygge ut havvindkraft på egen sokkel på kort og mellomlang sikt, vil deltakelse for verfts- og verkstedsindustrien i de store utbyggingene i Europa kunne være med på å avdempe krisen i denne industrien. Men det blir tydeligere at det er nærmest umulig for leverandører å komme inn i disse europeiske prosjektene uten å ha referanser til relevante havvindprosjekter.

Siden man starter å velge leveranser og leverandører til runde 3 i Storbritannia i 2013, er det på kort sikt viktig å få startet et test- og demoprogram innen 2011, dersom industrien skal bli kvalifisert til å levere til britisk sektor. I Tyskland er det tilsvarende tidskritisk med å få referanser slik at norske leverandører kan komme i betraktning.

Det norske offshore-hjemmemarkedet for nystallasjoner innen olje og gass vil bli redusert de kommende årene på grunn av økt modenhet på norsk sokkel og færre store nye funn. Vindkraft til havs kan gi nye muligheter for denne delen av norsk industri. Den gryende norske havvindindustrien, som i stor grad drar veksler på 40 års erfaring innenfor offshore olje og gass, kan levere tjenester og produkter langs hele verdikjeden fra utvikling av offshore vindparker til installasjon og drift. Områder hvor norsk leverandørindustri har fortrinn, er:

- Utvikling og bygging av både stål- og betongfundamenter.
- Leveranser av komplette transformatorstasjoner til havs.
- Leveranser av kabler for å knytte sammen turbiner, transformatorplattform og nett på land.
- Norsk kompetanse innen marine operasjoner offshore inkludert installasjon av utstyr både over og under vann, er direkte overførbart til havvind og representerer en stor markedsmulighet.
- Drift, vedlikehold og modifikasjoner av offshore installasjoner.

Demo 2020

Norske myndigheter har bevilget midler til to forskningssentre på havvindenergi (Nowitech i Trondheim og Norcowe i Bergen). I tillegg støtter Innovasjon Norges Arenaprogram to prosjekter for å utvikle slagkraftige industriklynger av leverandørindustri til havvindteknologi. Den ene med base i Midt-Norge og den andre på Vestlandet.

Disse fire har innledet et unikt samarbeid, og vil etter hvert utvikle en nasjonal industri- og forskningsklynge som foreløpig strekker seg fra Verdal til Kristiansand, og inkluderer mer enn 100 bedrifter, 5 universitet og 4 forskningsinstitutt.

Dette «firkløveret» samarbeider om å utvikle og kvalifisere norsk industri slik at internasjonale markedsposisjoner innen havvindteknologi kan videreutvikles. Dette ønsker de å realisere gjennom Demo 2020, som skal være en arena for test- og demonstrasjonsprosjekter. Dette vil sikre følgende:

- Være et utstillingsvindu for relevant norsk teknologi og tjenester, og samtidig sikre relevante referanser for å komme inn i internasjonale markeder.
- Sikre en helhetlig tilnærming til utstørs-, komponent- og tjenesteutvikling slik at disse lett kan integreres i større vindkraftprosjekt.
- Skape grunnlag for utbyggingsprosjekter nasjonalt og internasjonalt gjennom utvikling og kvalifisering av mer konkurransedyktig og kostnads-effektiv teknologi og tjenester.
- Skape nye produkter og tjenester for et globalt marked, og dermed konsolidere og etablere arbeidsplasser i Norge.
- Sikre forskningsmiljøene muligheter for uttesting av komponenter og utstyr under reelle betingelser, samt tilgang på data for å verifisere modeller og teorier.
- Overføre forskningsresultater til industriell realisering.
- Utvikle havvindspesifikk utbyggings- og driftserfaring hos norske energiselskap.

- Sikre Norges ledende posisjon innen flytende havvindenergi.

Et helhetlig og integrert demonstrasjonsprogram vil gi et tett samarbeid mellom leverandørindustrien, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og utviklere av vindparker. Demo 2020 bør sikte seg inn på å kvalifisere norsk teknologi og tjenester til de store markedene i Tyskland og Storbritannia, hvor leverandørkvalifisering og anskaffelser kommer for fullt i 2013 og utover.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen bidra til at et statlig støttet test- og demonstrasjonsprogram, «Demo 2020», for havvindteknologi i Norge, der også næringslivet deltar i finansieringen slik at det kan settes en øvre grense for det statlige bidraget, etableres i løpet av 2011 for å bidra til at norske kompetansemiljøer og norsk industri i større grad kvalifiseres til å kunne delta i leveranser i forbindelse med utbyggingen av havenergi i Europa.

26. mars 2010

